

સત્યમેવ જયતे

આંકિત જોખમ વ્યવસ્થાપન કાર્યક્રમ

જીલ્લા આપ્તિ વ્યવસ્થાપન યોજના

જીલ્લો : વલસાડ

વર્ષ : ૨૦૨૨

ઈમરજન્સી ઓપરેશન સેન્ટર, ડીઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ
કલેક્ટર કોર્પોરેશન, વલસાડ
ફોન નં. (૦૨૬૩૨) ૨૪૩૨૩૮, ૧૦૭૭ (ટેલફ્ફી)
ફેક્સ નં. (૦૨૬૩૨) ૨૪૩૪૧૭, ઈ-મેઇલ: dismgmt-val@gujarat.gov.in

ગુજરાત રાજ્ય આપ્તિ વ્યવસ્થાપન સત્તામંડળ

"આંકિત સામે પૂર્વ તૈયારી, એ જ ઉપાય "

—: આમુખ :—

ગુજરાત રાજ્ય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન સત્તા મંડળ, ગાંધીનગરના વખતો વખતની માર્ગદર્શન દીવાદાંડીરૂપ સૂચનાઓ અન્ય રાજ્યમાં તથા પરદેશમાં આવેલી કુદરતી આફતો તથા દુર્ઘટનાઓને નજર સમક્ષ રાખીને વલસાડ જલ્લામાં હાલ સુધીના બનેલા બનાવો ભુતકાલીન અનુભવો હાલની ભૌગોલિક પરિસ્થિતિઓ અને સાધન સંપત્તિની ઉપલબ્ધીને ધ્યાનમાં લઈને વલસાડ જલ્લાના ઈમરજન્સી ઓપરેશન સેન્ટર, કલેક્ટર કચેરી દ્રારા પુર, અતિવૃદ્ધિ અને વાવાડોડા જેવી કુદરતી આફતો તેમજ ઔદ્યોગિક વિસ્તાર હોવાના કારણે માનવસર્જત આફતોને પણ ધ્યાનમાં લઈને વલસાડ જલ્લા આપત્તિ વ્યવસ્થાપન યોજના ૨૦૨૨ આપની સમક્ષ રજુ કરતાં આનંદ અનુભવુ છું. કુદરતી હોનારતો તેમજ માનવસર્જત હોનારતો જેવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરવામાં આ યોજના ખુબજ ઉપયોગી થયેલ હતી. જેની પણ અતે નોંધ લઉં છુ.

કુદરતી આફતો દરમ્યાન જલ્લાને ઓછામાં ઓછું નુકશાન થાય, સમયસર રાહત અને બચાવની કામગીરી થઈ શકે, સાધન સામગ્રી ઉપલબ્ધ થાય, પુનઃર્સ્થાપન તથા પુનઃવસન અને પૂર્વવત પરિસ્થિતિનું પુનઃનિર્માણ કરવામાં આ આપત્તિ વ્યવસ્થાપન યોજના દરેક ખાતાને ઉપયોગી તથા મદદરૂપ થશે. એવો મને પૂરો વિશ્વાસ છે. આ આપત્તિ વ્યવસ્થાપન યોજના સંકળન ત્વરીતતા અને જે તે ખાતાઓની ચોકક્સ જવાબદારીઓનો નિર્દેશ કરશે. કુદરતી આફતોના નિવારણ માટે ખાતાઓનો તથા આમ જનતાઓનો સહયોગ જરૂરી છે. અને સામુદ્દરિક ભાગીદારી અને સહયોગથી જાનમાલમાં તથા આપત્તિની અસરમાં ઘટાડો કરી શકે છે. આ જિલ્લા આપત્તિ વ્યવસ્થાપન યોજના બનાવવમાં જિલ્લાના દરેક ખાતાના અધિકારીઓનો સહકાર મળેલ હોય તેઓ તમામનો તથા ગુજરાત રાજ્ય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન સત્તા મંડળના તમામ ઉચ્ચ અધિકારીશ્રીઓ તેમજ ગુજરાત રાજ્ય નિયામકશી અને આ જલ્લાના ઈમરજન્સી ઓપરેશન સેન્ટરનો આભાર માનું છું. આ આપત્તિ વ્યવસ્થાપન યોજનાને વધુ અસરકારક બનાવવા માટે આપના તરફથી જો યોગ્ય સૂચના મળશે તો તે આવકાર્ય બની રહેશે.

તારીખ:

સ્થળ : ઈમરજન્સી ઓપરેશન સેન્ટર

(ક્ષિપ્રા એસઆ.ગ્રે)

I.A.S.
કલેક્ટર અને જલ્લા મેજસ્ટ્રેટ
વલસાડ

આપત્તિ વ્યવસ્થાપન

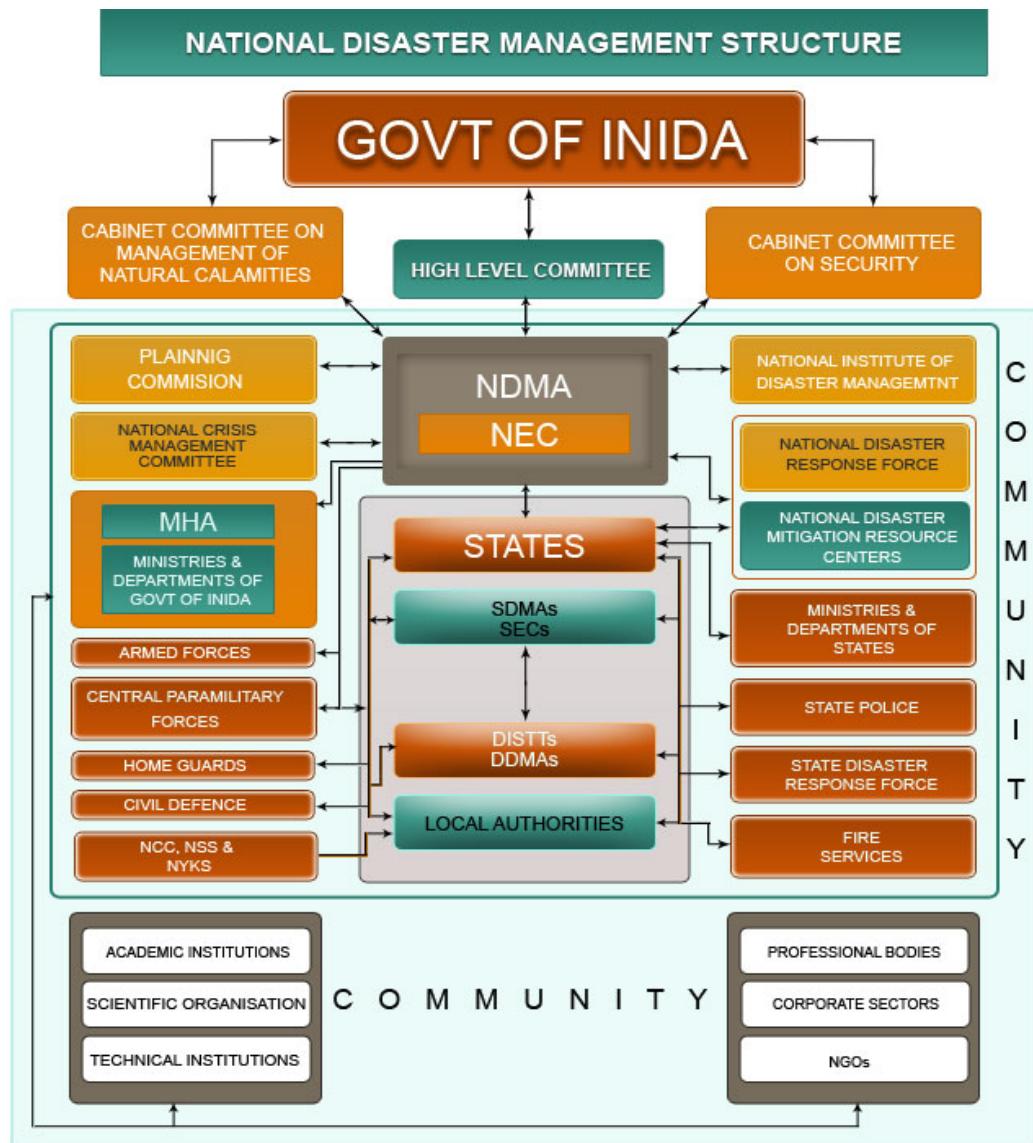
નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી (NDMA)

આપત્તિઓએ વર્તમાન સમયના પરિપેક્ષ્યમાં જીવ માત્ર સાથે વણાઈ ગયેલી છે. ભારત સરકારે આ વિષય વસ્તુને ખુબ જ ગંભીરતાથી લઈ ઓગષ્ટ ૧૯૯૮ માં એક High – Powered Committee (HPC) ની રચના કરી અને ૨૦૦૧ ના ગુજરાત ભૂકુંપ બાદ આપત્તિ વ્યવસ્થાપન પ્લાનને એક મીટિંગેશન મીકેનીઝન તરીકે સ્વીકૃત કરવામાં આવ્યું.

૨૩ ડિસેમ્બર ૨૦૦૫ ના રોજ ભારત સરકાર દ્વારા ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ – ૨૦૦૫ ની રચના કરવામાં આવી, અને તે મુજબ વડાપ્રધાનના વડપણ હેઠળ નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી (NDMA) ની રચના કરવામાં આવી અને રાજ્યો માટે મુખ્યમંત્રીના વડપણ હેઠળ સ્ટેટ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી ની રચના સુચાર આપત્તિ વ્યવસ્થાપન માટે કરવાનો નીધરિ કરવામાં આવ્યો.

NDMA દ્વારા આપત્તિઓને પહોંચી વળવા માટે વિવિધ કાર્યો કરવામાં આવે છે. જેમાં રિસ્ક રિડક્શન, રિહેબીલિટેશન જેવી બાબતોનો સમાવેશ થાય છે. આ ઉપરાંત નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ – ૨૦૦૫ માં કુદરતી અને માનવ સર્જત આપત્તિઓના સંદર્ભમાં જરૂરી માર્ગદર્શન કાયદાકીય સ્વરૂપમાં આપવામાં આવ્યા છે.

NDMA માળખું

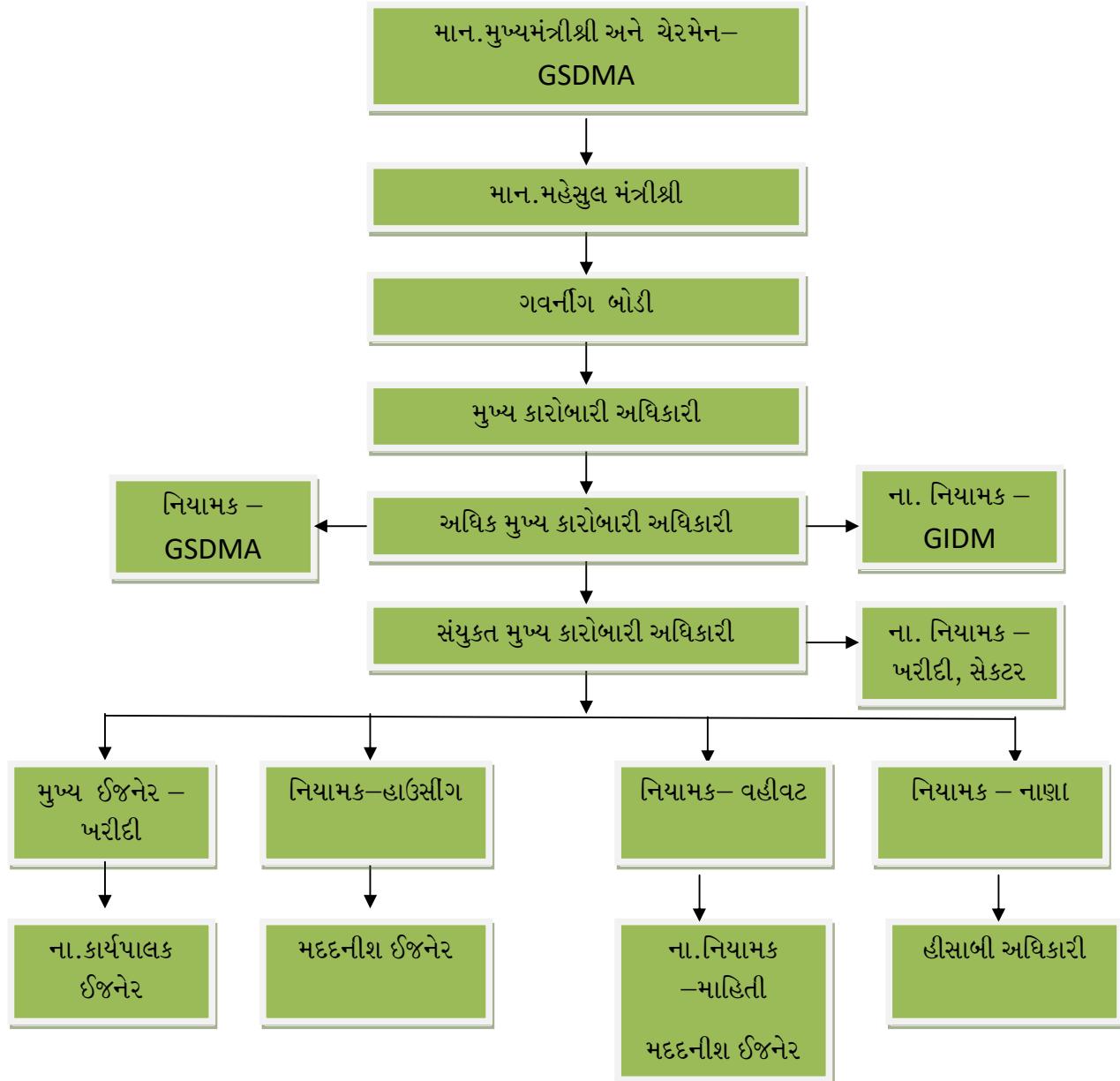
ગુજરાત સ્ટેટ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી – GSDMA

આપણું રાજ્ય અવારનવાર આપત્તિઓનો ભોગ બનતુ રહે છે. ક્યારેક આવી આપત્તિઓ ભયંકર હોય છે કે રાજ્યનું સામાન્ય જનજીવન અને સમગ્ર આયોજન આ આપત્તિના કારણે ખોરવાઈ જાય છે. એ આપણા બધાનો અનુભવ છે. ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા આપત્તિ વ્યવસ્થાપન તથા પુનઃનિર્માણ અને પુનર્વસન અંગે નીતિ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. ગુજરાત રાજ્ય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન અધિનીયમ – ૨૦૦૩ પસાર કરી ૮ ફેબ્રુઆરી ૨૦૦૧ના રોજ ગુજરાત રાજ્ય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન સત્તામંડળ GSDMA ની રચના કરવામાં આવી છે.

GSDMA દ્વારા કચ્છ ભૂકૂંપ બાદ ભૂકૂંપ અસરગ્રસ્ત વિસ્તારોને બેઠા કરવા માટે બહુ આયામી પુનઃબાંધકામ, પુનઃસ્થાપન, પુનઃવસવાટો નો વિશાળ પ્રોજેક્ટ વિશ્વ બેન્ક, એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેન્ક તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય સંગઠનો, ભારત સરકાર, રાજ્ય સરકાર, સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ ઇની મદદથી હાથ ધર્યો અને સમગ્ર વિશ્વની પ્રસંશા પામતુ ભગીરથ કાર્ય માત્ર બે – ગાંધી વર્ધના સમયગાળામાં પુરુ કરી બતાવ્યુ છે.

GSDMA દ્વારા સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ (UNDP) ના સહયોગ થી Disaster Risk Management Programme હાથ ધરેલ છે. જેના અંતર્ગત ગ્રામ્ય સ્તર સુધી આપત્તિ વ્યવસ્થાપન પ્લાન, જાગૃતિકરણ, ક્ષમતા વર્ધન (તાલીમો) જેવા કાર્યક્રમો કરી વધુને – વધુ જન સમુદાયને આપત્તિઓ સામે સુસજ્જ કરવામાં આવી રહ્યા છે.

-: GSDMAનું માળખું :-

સંક્ષેપાક્ષરોની યાદી

ICS	Incident Command System	(ઘટના નિયંત્રણ તંત્ર)
EOC	Emergency Operation Center (આકસ્મિકતા સંચાલન કામગીરી કેન્દ્ર)	
DCR	District Control Room	(જલ્લા નિયંત્રણ કક્ષ)
TCR	Taskforce Control Room	(કાર્યદળ નિયંત્રણ કક્ષ)
TLCR	Taluka Level Control Room	(તાલુકા સ્તરનો નિયંત્રણ કક્ષ)
DC	District Collector	(જલ્લા કલેક્ટર)
RAC	Resident Additional Collector	(નિવાસી અધિક કલેક્ટર)
ARDC	Additional Resident Dy.Collector	(અધિક નિવાસી નાયબ કલેક્ટર)
DDO	District Development Officer	(જલ્લા વિકાસ અધિકારી)
DSP	District Superintendent of Police	(જલ્લા પોલિસ અધિકારી)
SDM	Sub Divisional Magistrate	(સભ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ)
TDO	Taluka Development Officer	(તાલુકા વિકાસ અધિકારી)
ULB	Urban Local Body	(સ્થાનિક શહેરી મંડળ)
NCC	National Cadets Corps	(નેશનલ કેડેટ કોર્પ્સ)
NGO	Non Government Organization	(બિનસરકારી સંગઠનો)
CD	Civil Defence	(નાગરિક સંરક્ષણ)
GSDMA	Gujarat State Disaster Mgmt Authority (ગુજરાત રાજ્ય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન સત્તામંડળ)	
SOP	Standard Operating Procedure	(પ્રમાણભૂત સંચાલન કાર્યપદ્ધતિ)

અનુક્રમણિકા :

અનુ.નં.	વિગત	પાના નં.
પ્રકરણ ૧	પરિચય	૦૧
	જીલ્લા આપત્તિ વ્યવસ્થાપન પ્લાનનો ઘેય અને હેતુ	૦૩
	જીલ્લા આપત્તિ વ્યવસ્થાપન પ્લાનના ઉકેશો	૦૪
પ્રકરણ ૨	સંકટ નબળાઈ અને જોખમ આકારણી	૦૬
	સંસ્થાકીય માળખુ અને પ્લાન	૦૮
પ્રકરણ ૩	જીલ્લાની રૂપરેખા (સામાન્ય માહિતી, વહીવટી અને વસ્તીની વિગત)	૧૩
	ભૌતિક માહિતી અને (મધુબન ડેમની વિગત)	૧૫
પ્રકરણ ૪	સંકટ, જોખમ, નિઃસહાયતા અને ક્ષમતા આંકલન	૧૯
	કેમિકલ્સ અને ઔદ્યોગિક સંકટ	૨૧
	આપત્તિ સંભવિત કેમીકલ એકમો (MAH)-ની વિગત દર્શાવતું પત્રક	૨૨
	જોખમ હેઠળના ગામોના વિશ્લેષણના ધોરણો	૨૬
પ્રકરણ ૫	નિવારણ અને શમન માટેના પગલાં	૪૦
પ્રકરણ ૬	પ્રતિભાવ પગલાં	૪૨
પ્રકરણ ૭	પુનઃ સ્થિતિ અને ક્ષમતાવર્ધન પ્લાન	૬૨
પ્રકરણ ૮	નાણાં અને બજેટ	૧૦૬
પ્રકરણ ૯	યોજનાની જાળવણી	૧૦૮
એનેક્ષર ૧	વલસાડ જીલ્લાનો ઇતિહાસ	૧૧૧
	જીલ્લાનો છેલ્લા ૨૧ વર્ષના વરસાદના આંકડા	૧૧૫
	ઔરંગા નદીમાં ૨૦૧૫ના વર્ષની પૂરની માહિતી દર્શાવતું પત્રક	૧૧૭
	જીલ્લામાં આવેલ વરસાદ માપક સ્ટેશનો	૧૨૬
	નદીઓ અને બંધો, જળાશય (મધુબન ડેમ)ની માહિતી દર્શાવતું પત્રક	૧૨૭
એનેક્ષર ૨	જોખમ અને સંવેદનશીલતા વર્ગીકરણ	૧૩૨
	વધુ વરસાદના કારણે અસર પામતા ગામો તથા વિસ્તારો	૧૩૫
એનેક્ષર ૩	વલસાડ જીલ્લાની સામાન્ય માહિતી	૧૩૭
	દરિયા કંઠામા ઝોન એ માં આવતા મત્સ્ય ગામોની યાદી	૧૩૮
	વાવાઝોડા અંગેની ચેતવણી	૧૩૯
	પુર, વાવાઝોડા દરમિયાન આ કચેરી ધ્વારા કરવામા આવતી કામગીરીની રૂપરેખા	૧૪૦

	ઈ-મેધ પ્રોજેક્ટ વિશે....	૧૪૩
એનેક્ષર ૪	વલસાડ જલ્લાના તાલીમ પામેલા તરવૈયાની યાદી	૧૪૫
	આપદામિત્ર ૨૦૨૧ ની યાદી	૧૪૮
એનેક્ષર ૫	જલ્લાની સ્વૈચ્છિક સંસ્થાની યાદી	૧૫૧
એનેક્ષર ૬	વલસાડ જલ્લાની માળખાગત સુવિધાઓ (એમ્બ્યુલન્સ, બ્લડ બેંક, પેટ્રોલ પંપ વગેરેની માહિતી)	૧૫૨
એનેક્ષર ૭	એસ. ઓ. પી.	૧૭૦
	ઇમરજન્સીમાં ઉપયોગમાં આવી શકે એવા જલ્લામાં આવેલા સાધનોની વિગત	૧૭૭
	જલ્લામાં આવેલ અગત્યના આશ્રય સ્થાનોની વિગત	૧૭૮
એનેક્ષર ૮	જલ્લાના અગત્યના વિભાગવાર ફોન નંબરો	
	મહેસુલ વિભાગ, પંચાયત વિભાગ	૧૭૯
	પોલિસ વિભાગ, આરોગ્ય વિભાગ	૧૮૪
	આરોગ્ય વિભાગ	૧૮૭
	નવી બહુમાળી બિલ્ડીગમાં આવેલી કચેરીઓ (જિલ્લા સેવા સદન-૨)	૧૮૦
	જુની બહુમાળી બિલ્ડીગમાં આવેલી કચેરીઓ (જિલ્લા સેવા સદન-૧)	૧૮૧
	જિલ્લાની અન્ય સરકારી કચેરીઓ (વલસાડ ખાતે)	૧૮૨
	મધુભન ડેમ સાઈટના ફોન નંબરો—નદીના લેવલ માટેના કંટ્રોલ રૂમના ફોન નંબર	૧૮૪
	વલસાડ જિલ્લાના સર્કિટ હાઉસ/ગેસ્ટ હાઉસની વિગત	૧૮૫
	વાપી ખાતે આવેલ જી.આઈ.ડી.સી અને જી.પી.સી.બીની કચેરી	૧૮૫
	જિલ્લાની નગરપાલિકાના પ્રમુખશ્રી/ચીફ ઓફિસરશ્રીના ટેલિફોન નંબર	૧૮૬
	દક્ષિણ ગુજરાત વિજ કંપની લી., એસ.ડી. વિભાગ, ટેલિફોન વિભાગ, ઇન્કમટેક્ષ, કસ્ટમ, પોસ્ટ, રેલ્વે વિભાગ, નેશનલ હાઈવે ની વિગત	૧૮૭
	વલસાડમાં આવેલ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ	૨૦૨
	દમણના અને સેલવાસના અગત્યના ફોન નંબર	૨૦૩
	મેટ્રોલોજિકલ ડીપાર્ટમેન્ટ (વાવાઝેડા માટે)	૨૦૪
	રાજ્યના સેટેલાઈટ ફોન નંબરની વિગતો	૨૦૫
	જલ્લાના તાલુકા પંચાયતના પ્રમુખશ્રી તથા જલ્લા પંચાયત સમિતિઓના અધ્યક્ષશ્રીઓના ફોન નંબર	૨૦૬
	જલ્લાના તાલુકા પ્રમાણે સરપંચ અને તલાટી કમ. મંત્રીશ્રીઓના ફોન નંબર	૨૦૭
	નદીઓ તથા જળાશયોથી અસરગ્રસ્ત ગામોની વિગત	૨૩૩

	જીવલામંથી પસાર થતી ગેર લાઈનની વિગત	૨૪૩
	જીવલા કંટ્રોલરૂમ સંલગ્ન તથા જુદા જુદા વિભાગના અગત્યના ફોન નંબર	૨૪૪
	લાઈન અને ઝોનલ ઓફિસરોની વિગત	૨૪૮
	ઓફિસર ઓન સ્પેશિયલ ડયુટી	૨૪૯
	માસ રેસ્ક્યૂ ઓપરેશન-કોસ્ટગાર્ડ	૨૫૪
	વલસાડ જીવલાનો તથા તાલુકાના નકશા	

List of Abbreviations

AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome
APMC	Agricultural Produce Market Committee
AE	Assistant Engineer
ATI	Administrative Training Institute
ATS	Anti Terrorist Squad
ATVT	Apno Taluko Vibrant Taluko
BPL	Below Poverty Line
CBO	Community Based Organization
CHC	Community Health Center
CRF	Calamity Relief Fund
CSO	Civil Society Organization
DCG	District Crisis Group
DDMA	District Disaster Management Authority
DDMP	District Disaster Management Plan
DDO	District Development Officer
DEOC	District Emergency Operation Centre
DGVCL	Dakshin Gujarat Vij Company Limited
DISH	Directorate of Industrial Safety and Health
DM	Disaster Management
DPO	District Project Officer
DRM	Disaster Risk Management
DRR	Disaster Risk Reduction
DSP	Deputy Superintendent of Police
Dy. Eng.	Deputy Engineer
Dy- SP	Deputy Superintendent of Police
EMRI	Emergency Management & Research Institute
ESR	Elevated Surface Reservoir
EWS	Early Warning System

Ex. Eng.	Executive Engineer
FCI	Food Corporation of India
FPS	Fair Price Shop
FWP	Food for Work Program
GDCR	General Development Control Regulation
GIDM	Gujarat Institute of Disaster Management
GLR	Ground Level Reservoir
GMB	Gujarat Maritime Board
GoI	Government of India
GPs	Gram Pranchayats
GPCB	Gujarat Polution Control Board
GSDMA	Gujarat State Disaster Management Authority
HFA	Hyogo Framework for Action
HHs	Households
HPC	High Powered Committee
HQ	Head Quarter
HRVC	Hazard, Risk, Vulnerability and Capacity
IAY	Indira Aawas Yojana
ICS	Incident Commander
ICS	Incident Command System
IDNDR	International Decade for Natural Disaster Reduction
IEC	Information Education Communication
ISDR	International Strategy for Disaster Reduction
IWMP	Integrated Watershed Management Program
MAH	Major Accident Hazard
MGNREGA	Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act
MGNREGS	Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme
MHA	Ministry of Home Affairs
MLA	Member of Legislative Assembly
mm	Milli Meter
MP	Member of Parliament
NAPCC	National Action Plan on Climate Change
NCC	National Cadets Corps
NCCF	National Calamity Contingency Fund
NDM	National Disaster Management
NDMA	National Disaster Management Authority
NDRF	National Disaster Response Force
NDRF	National Disaster Response Force
NEC	National Executive Committee
NFSM	National Food Security Mission

NGO	Non Government Organization
NIDM	National Institute of Disaster Management
NRDWP	National Rural Drinking Water Program
NRHM	National Rural Health Mission
NSS	National Swayam Sevak
NYK	National Yuva Kendra
PDS	Public Distribution System
PHC	Primary Health Center
PI	Police Inspector
PMGY	Pradhan Mantri Gramodayan Yojna
PRIs	Panchayati Raj Institutions
R & R	Recovery & Reconstruction
R&B	Roads & Buildings
RTO	Regional Transport Office
SC	Scheduled Caste
SDM	State Disaster Management
SDMA	State Disaster Management Authority
SDRF	State Disaster Response Fund
SDRN	State Disaster Response Network
SE	Superintending Engineer
SEOC	State Emergency Operation Centre
SEZ	Special Economic Zone
SHGs	Self Help Groups
SMC	School Management Committee
SMS	Short Message Service
SOP	Standard Operating Procedure
SRPF	State Reserve Police Force
SRT	Special Response Team
SSA	Sarva Shiksha Abhiyan
ST	Scheduled Tribe
Supt. Eng.	Superintendent Engineer
SWO	Social Welfare Officer
TDMA	Taluka Disaster Management Authority
TDMC	Taluka Disaster Management Committee
TDMP	Taluka Disaster Management Plan
TDO	Taluka Development Officer
TIO	Taluka Information Officer
TNA	Training Needs Assessment
TSC	Total Sanitation Campaign
TSO	Taluka Supply Officer

ULB	Urban Local Body
UNDP	United Nations Development Programme
UNFCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
VDMP	Village Disaster Management Plan
VIPs	Very Important Persons
VVIPs	Very Very Important Persons
WASMO	Water and Sanitation Management Organization